

Sociology of Education

Identifying the Components of the Economic Education Concept in the Junior Secondary Education Period

Fatemeh Sharifi Golzardi¹, Ali Mohebi^{2*}, Ruhollah Karimi Khoigani³

1. PhD student, Department of Philosophy of Education, Science and Research Branch, Islamic Azad University, Tehran, Iran.
2. Professor, Department of Education, Amin University, Tehran, Iran.
3. Associate Professor, Department of Education, Amin University, Tehran, Iran.

❖ **Corresponding Author Email:** mohebbiarr@yahoo.com

Receive: 2023/11/28
Accept: 2024/02/12
Published: 2024/06/15

Keywords:

Economic Education, Junior Students, Social Responsibility and Commitment, Specialization-Orientation and Innovation.

Article Cite:

Sharifi Golzardi F, Mohebi A, Karimi Khoigani R. (2024). Identifying the Components of the Economic Education Concept in the Junior Secondary Education Period, *Sociology of Education*. 10(1): 73-82.

Purpose: Economic education is one of the needs of the day for all people, including students. Therefore, the aim of this study was to identifying the components of the economic education concept in the junior secondary education period.

Methodology: The current research had a qualitative approach and in terms of purpose was an applied research. The statistical population of this study were included all the documents of the last 15 years related to the scope of the current research, including articles, master's dissertations, Ph.D.'s theses and books. The population of this study were included 179 article, 22 master's dissertation, 5 Ph.D.'s thesis and 11 book, which 23 case of them were selected as a sample by purposive sampling method. The data of this study were collected by note taking and were analyzed by coding method according to synthesis research approach.

Findings: The results of the findings showed that the economic education concept in the junior secondary education period had 30 sub components and 13 main components. The main components of the economic education concept in the junior secondary education period were included financial literacy (with 3 sub components), economic insight (with 1 sub component), preservation and development of economic and financial resources (with 2 sub components), consumption correct pattern (with 2 sub components), savings and investment relationship (with 3 sub components), budget management (with 3 sub components), social responsibility and commitment (with 1 sub component), specialization-orientation and innovation (with 2 sub components), respecting the rights of others (with 2 sub component), ethics-oriented (with 3 sub components), valuing work (with 5 sub components), opportunism (with 2 sub components) and tolerance (with 1 sub-component).

Conclusion: According to the findings of this study, it is possible to teach the identified main and sub components for the economic education concept in the junior secondary education period.

<https://doi.org/10.22034/ijcs.2024.2016596.1505>

<https://dorl.net/dor/20.1001.1.23221445.1401.15.1.1.0>

Creative Commons: CC BY 4.0

جامعه‌شناسی آموزش و پرورش

شناسایی مولفه‌های مفهوم تربیت اقتصادی در دوره تحصیلی متوسطه اول

فاطمه شریفی گل زردی^۱ ID، علی محبی^۲ ID، روح‌الله کریمی خویگانی^۳ ID

۱. دانشجوی دکتری، گروه فلسفه تعلیم و تربیت، واحد علوم و تحقیقات، دانشگاه آزاد اسلامی، تهران، ایران.

۲. استاد، گروه علوم تربیتی، دانشگاه امین، تهران، ایران.

۳. دانشیار، گروه علوم تربیتی، دانشگاه امین، تهران، ایران.

✉ ایمیل نویسنده مسئول: mohebbiarr@yahoo.com

مقاله تحقیقاتی

چکیده

دریافت: ۱۴۰۲/۰۹/۰۶

پذیرش: ۱۴۰۲/۱۱/۲۳

انتشار: ۱۴۰۳/۰۳/۲۶

واژگان کلیدی:

تربیت اقتصادی، دانش‌آموزان متوسطه اول، مسئولیت‌پذیری و تعهد اجتماعی، تخصص‌گرایی و نوآوری.

استناد مقاله:

شریفی گل زردی ف، محبی ع، کریمی خویگانی ر. (۱۴۰۳). شناسایی مولفه‌های مفهوم تربیت اقتصادی در دوره تحصیلی متوسطه اول، جامعه‌شناسی آموزش و پرورش. ۱۰(۱): ۷۳-۸۲.

هدف: تربیت اقتصادی یکی از نیازهای روز برای همه افراد از جمله دانش‌آموزان می‌باشد. بنابراین، هدف این مطالعه شناسایی مولفه‌های مفهوم تربیت اقتصادی در دوره تحصیلی متوسطه اول بود.

روش‌شناسی: پژوهش حاضر دارای رویکردی کیفی و از نظر هدف، پژوهشی کاربردی بود. جامعه آماری این مطالعه همه اسناد ۱۵ سال اخیر مرتبط با حیطه پژوهش حاضر شامل مقاله‌ها، پایان‌نامه‌های کارشناسی ارشد، رساله‌های دکتری و کتاب‌ها بودند. جامعه این مطالعه شامل ۱۷۹ مقاله، ۲۲ پایان‌نامه کارشناسی ارشد، ۵ رساله دکتری و ۱۱ کتاب بود که ۲۳ مورد از آنها با روش نمونه‌گیری هدفمند به‌عنوان نمونه انتخاب شدند. داده‌های این مطالعه با روش یادداشت‌برداری گردآوری و با روش کدگذاری طبق رویکرد سنتزپژوهی تحلیل شدند.

یافته‌ها: نتایج یافته‌ها نشان داد که مفهوم تربیت اقتصادی در دوره تحصیلی متوسطه اول ۳۰ مولفه فرعی و ۱۳ مولفه اصلی داشت. مولفه‌های اصلی مفهوم تربیت اقتصادی در دوره تحصیلی متوسطه اول شامل سواد مالی (با ۳ مولفه فرعی)، بینش اقتصادی (با ۱ مولفه فرعی)، حفظ و توسعه منابع اقتصادی و مالی (با ۲ مولفه فرعی)، الگوی صحیح مصرف (با ۲ مولفه فرعی)، رابطه پس‌انداز و سرمایه‌گذاری (با ۳ مولفه فرعی)، مدیریت بودجه (با ۳ مولفه فرعی)، مسئولیت‌پذیری و تعهد اجتماعی (با ۱ مولفه فرعی)، تخصص‌گرایی و نوآوری (با ۲ مولفه فرعی)، رعایت حقوق دیگران (با ۲ مولفه فرعی)، اخلاق‌محوری (با ۳ مولفه فرعی)، ارزشمند دانستن کار (با ۵ مولفه فرعی)، فرصت‌شناسی (با ۲ مولفه فرعی) و مدارا (با ۱ مولفه فرعی) بود.

بحث و نتیجه‌گیری: با توجه به یافته‌های این مطالعه، برای تربیت اقتصادی دانش‌آموزان متوسطه اول می‌توان مولفه‌های اصلی و فرعی شناسایی شده را به آنها آموزش داد.

<https://doi.org/10.22034/ijes.2024.2016596.1505>

<https://dorl.net/dor/20.1001.1.23221445.1401.15.1.1.0>

Creative Commons: CC BY 4.0

امروزه رشد اقتصادی در کنار سالم‌سازی فعالیت‌های اقتصادی و مقابله با مفساد اقتصادی از یک سو و گسترش عدالت اجتماعی و برخورداری عموم مردم از رفاه اقتصادی از دیگر سو جزء دغدغه‌های بسیار مهم جوامع حاضر محسوب می‌شوند (Hota, 2023). انسان بدون تربیت نمی‌تواند به زندگی خود ادامه دهد و بر همین اساس و با توجه به وجود ابعاد چندگانه در انسان، وی نیازمند تربیت در ابعاد مختلف می‌باشد که یکی از این ابعاد تربیت اقتصادی می‌باشد (Leiser, Benita and Bourgeois-Gironde, 2016). برنده جایزه نوبل اقتصادی یعنی James Tobin درباره اهمیت توجه به تربیت اقتصادی در دوره آموزش عمومی می‌گوید که اهمیت سواد اقتصادی واضح است و فارغ‌التحصیلان دوره متوسطه در سراسر زندگی خود به‌عنوان نان‌آوران، مصرف‌کنندگان، شهروندان و رأی‌دهندگان امکان انتخاب‌های فراوانی خواهند داشت و افراد زیادی آنان را با اطلاعات اقتصادی درست و نادرست مواجه خواهند ساخت. بنابراین، توجه به تربیت اقتصادی قبل از ورود به آموزش عالی و در دوره متوسطه بسیار مهم است (Seyedi and Ahmadi, 2020). نظام آموزش و پرورش نظامی است که بر رویکرد حرفه‌ای جامعه اثر مستقیم داشته و موجب می‌شود که در سنین کودکی و نوجوانی آموزه‌ها در وجود افراد نهادینه گردد و زمینه تربیت صحیح محقق گردد. تربیت اقتصادی در مدرسه به افراد این توانمندی و قدرت را می‌دهد که در برنامه‌ریزی مصرف پولی خود مهارت کسب کنند و بتوانند از مزایای صرفه‌جویی هزینه استفاده و ایده‌های مالی را درک و توصیف نمایند (Bashirian, Soleimanpour Omran and Afrasiabi, 2023). مدارس همواره دستخوش تغییرها و تحول‌های جوامع قرار داشتند و امروزه کارکرد اصلی مدارس دیگر آموزش صرف معلومات به دانش‌آموزان نیست، بلکه آمادگی برای زندگی از طریق کسب مهارت‌های زندگی و مهارت‌های کسب‌وکار مهم‌ترین رسالت مدارس و نظام آموزش و پرورش می‌باشد (Aslani, Vala and Nazem, 2023).

آموزش و پرورش در هر جامعه‌ای تحت تاثیر جنبه‌های مختلف توسعه است و خود نیز به‌عنوان متغیر مستقل بر تحول‌های اقتصادی، اجتماعی و سیاسی جوامع تاثیر می‌گذارد. اقتصاد آموزش و پرورش شاخه‌ای از علم اقتصاد است که کاربرد صحیح منابع اقتصادی را در آموزش و پرورش بررسی می‌کند و زمینه را برای تحقق تربیت اقتصادی در این نظام فراهم می‌آورد (Vakil Alroaia, 2022). واژه تربیت به معنای پرورش دادن، رشد دادن، اصلاح کردن و انجام صحیح کارها است که به افراد کمک می‌کند تا بتوانند استعدادهای خود را در همه زمینه‌ها شکوفا سازند و پرورش دهند (De Beckker, De Witte and Van Campenhout, 2021). همچنین، واژه اقتصاد به معنای میانه نگه‌داشتن و به اندازه خرج کردن است که به چگونگی تولید، توزیع و مصرف با توجه به عملکرد مطلوب‌تر و مناسب‌تر و بازدهی بیشتر اشاره دارد (Sconti, 2022).

تربیت اقتصادی به معنای همه برنامه‌ها و اقدام‌هایی است که بیشتر کشورهای پیشرفته برای فرهنگ‌سازی در حوزه اقتصاد انجام می‌دهند و این کشورها تلاش‌های ساختاریافته‌ای برای مقاطع سنی گوناگون از کودکی تا بزرگسالی انجام تا بتوانند نسلی را پرورش دهند که آماده ورود به عرصه جامعه باشند (Varvarigos, 2020). شورای ملی تربیت اقتصادی آمریکا، تربیت اقتصادی را کمک به دانش‌آموزان در کسب مهارت‌های واقعی زندگی برای تفکر و انتخاب آگاهانه به‌عنوان افرادی در نقش مصرف‌کنندگان، پس‌اندازکنندگان، سرمایه‌گذاران، شهروندان، نیروی کار و مشارکت‌کنندگان فعال در اقتصاد جهانی تعریف کرده است (Glewwe, Maiga and Zheng, 2014). هدف از تربیت اقتصادی، تربیت افرادی است که با تقویت دانش اقتصادی خود بتوانند به‌عنوان مصرف‌کننده، پس‌اندازکننده، سرمایه‌گذار، نیروی کار، شهروند و مشارکت‌کننده در عرصه اقتصاد ملی و جهانی به فعالیت‌های آگاهانه و مسئولانه بپردازند (Kaiser, Lusardi, Menkhoff and Urban, 2022). تربیت اقتصادی در عصر حاضر یک سرمایه‌گذاری محسوب می‌شود و هر جامعه‌ای که در این راه تلاش بیشتری کند، بدون شک به نتایج و پیامدهای مثبت‌تری در آینده دست خواهد یافت. بررسی‌ها حاکی از آن است که یکی از عوامل مهم و موثر پیشرفت و توسعه‌یافتگی کشورها داشتن نظام تربیت اقتصادی توانمند، کارآمد و اثربخش می‌باشد (Hamdan, Sarea, Khamis and Anasweh, 2020).

تربیت اقتصادی از نظر اسلام یعنی ایجاد آمادگی لازم در مرتبه‌ی به نحوی که ضمن شناخت استعداد اقتصادی خود بتواند آن را به بهترین شکل شکوفا سازد و با اتخاذ میانه‌روی موجود به نحوی بهره‌برداری کند که ممکن و میسر باشد و در تولید، توزیع و مصرف نیز شریعت الهی را مورد توجه قرار دهد و هدف همه این فعالیت‌ها کسب رضای خداوند و قرب الهی باشد (Ranjbar, 2022). گرفتن تصمیم‌های اقتصادی مهم در چارچوب نقش‌های مصرف‌کننده، تولیدکننده و سرمایه‌گذار زمانی فراهم می‌شود که افراد جامعه مفاهیم اقتصادی و کاربرد آنها را به خوبی درک کرده باشند و تصمیم‌های اقتصادی موسسه‌ها، دولت‌ها و افراد را پیش‌بینی نمایند (Oyesiku, Somuyiwa and Oduwale, 2020). در سند تحول بنیادین آموزش و پرورش که در شش ساحت تنظیم شده یکی از ساحت‌های شش‌گانه ساحت اقتصادی و حرفه‌ای است و پنج ساحت دیگر شامل اعتقادی، عبادی و اخلاقی؛ زیستی و بدنی؛ اجتماعی و سیاسی؛ علمی و فناوری و هنری و زیبایی‌شناختی می‌باشند. حدود و قلمرو، رویکرد و اصول ساحت تربیت اقتصادی و حرفه‌ای به شرح زیر است. به‌عنوان حدود و قلمرو می‌توان گفت که ساحت تربیت اقتصادی و حرفه‌ای بخشی از جریان تربیت رسمی می‌باشد و این ساحت ناظر بر رشد توانایی‌های متریبان در

تدبیر امر معاش و تربیت اقتصادی و حرفه‌ای است که شامل درک و فهم مسائل اقتصادی و مهارت‌های حرفه‌ای، التزام به اخلاق حرفه‌ای، توانمندی کارآفرینی، پرهیز از بطالت و بیکاری، رعایت بهره‌وری، تلاش برای توسعه ثروت، اهتمام به بسط عدالت اقتصادی، مراعات قوانین کسب‌وکار، احکام معاملات و التزام به اخلاق و ارزش‌ها در روابط اقتصادی می‌باشد. به‌عنوان رویکرد می‌توان گفت که جهت‌گیری ساحت تربیت اقتصادی و حرفه‌ای نوعی جهت‌گیری کل‌نگر و تلفیقی است که برخی مشخصه‌های آن شامل توسعه متوازن ابعاد وجودی فرد، درونی‌سازی ارزش‌های اصیل دینی و اخلاقی در زمینه اقتصادی و حرفه‌ای مانند ارزش کار و تلاش، کسب حلال، انصاف و عدالت، تعاون، وفای به عهد و پرهیز از اسراف، پرورش شایستگی‌های متریان برای یادگیری مادام‌العمر، توجه به نیازهای فردی و اجتماعی و تحول مشاغل متناسب با آنها می‌باشد. به‌عنوان اصول می‌توان گفت که اصول حاکم در ساحت تربیت اقتصادی و حرفه‌ای شامل انعطاف‌پذیری در ساختار از طریق هماهنگی ساختار نظام تربیت رسمی عمومی با ساختار اقتصادی کشور و نیز انعطاف‌پذیری در برنامه‌درسی، تاکید بر تربیت مستمر و مادام‌العمر و خودآموزی دانش‌آموزان، آموزش مهارت کارآفرینی، توجه به تفاوت‌های فردی، علاقه‌ها و استعداد‌های متریان در تولید برنامه‌درسی و روش‌های تدریس، کسب شایستگی‌ها عام به‌عنوان پیش‌نیاز رشد حرفه‌ای و اقتصادی، تاکید بر کسب شایستگی‌های اخلاقی، کسب مهارت حل مسئله فردی، خانوادگی و اجتماعی و استفاده مطلوب از فناوری اطلاعات و ارتباطات در تربیت اقتصادی و حرفه‌ای است (Shafi'ee and Bahnemiry, Mahrouzade and Sattari, 2020). تربیت اقتصادی می‌تواند به رشد شیوه تفکر اقتصادی کمک کند. بنابراین، نهادهای آموزشی و فرهنگی کشورها باید در کنار آموزش مهارت‌های اولیه و ضروری مانند خواندن، نوشتن، ریاضی، ادبیات و تاریخ برنامه‌هایی برای آموزش اقتصاد و تربیت اقتصادی داشته باشند و آنها را به‌عنوان بخش اصلی برنامه‌های زندگی واقعی وارد نظام آموزشی کنند (Moradi, Tahmasbzadeh Sheikhlar, Adib and Asgharpour, 2022).

پژوهش‌هایی درباره تربیت اقتصادی و مولفه‌های آن انجام شده است که در ادامه نتایج مهم‌ترین پژوهش‌ها در این زمینه گزارش می‌شوند. Afrasiabi et al (2023) ضمن پژوهشی با عنوان "شناسایی شاخص‌های موثر بر تربیت اقتصادی با رویکرد کارآفرینی در دوره ابتدایی آموزش و پرورش خراسان شمالی" به این نتیجه رسیدند که برای آن ۱۱۲ شاخص در ۱۱ مولفه و ۴ بعد شامل جنبه‌های فردی و شخصی (با سه مولفه شناخت توانمندی‌ها و استعدادها، برنامه‌ریزی و هدف‌گرایی و خلاقیت و نوآوری در ادراک مسئله و حل آن)، فرهنگ و اخلاق اقتصادی (با سه مولفه اصل هدفمندی و انگیزه سالم، عدالت و التزام به قانون‌گرایی و اصل خیرخواهی و توجه به معنویات)، مفاهیم و علل اقتصادی (با سه مولفه فرصت‌های بازار و سازوکارهای آن، سواد مالی و ابزارهای آن و سواد اقتصادی و مفاهیم آن) و مهارت‌های اجتماعی (با دو مولفه مهارت‌های ارتباطی و مدیریت و توانایی شبکه‌سازی) شناسایی شد. Ranjbar (2022) ضمن پژوهشی با عنوان "شاخص‌های تربیت اقتصادی انسان مسلمان از دیدگاه آیات و روایات" به این نتیجه رسید که شاخص‌های مذکور در سه مولفه شامل تولید (با شاخص‌های مهمی مانند توحیدباوری، وجدان کاری، انجام وظیفه عبادی، توکل، نگاه دینی و ارزشی به کار، تحکیم ارزش‌های معنوی و اخلاقی، حمایت از تولیدکنندگان، تقوا، تربیت انسان‌های متعهد به ارزش‌های اسلامی، مبارزه با انباشت ثروت و جلوگیری از فقر، تأمین امنیت اقتصادی و غیره)، توزیع (با شاخص‌های مهمی مانند اخلاق‌مداری، ایمان به رزاق بودن خداوند، الگوگیری از سیره معصومین، عدالت‌محوری، اعتدال و میانه‌روی، فقرزدایی به وسیله خمس و زکات، نیازسنجی در امر توزیع، شناخت راه تسهیل توزیع و غیره) و مصرف (با شاخص‌های مهمی مانند رعایت اقتصاد، رعایت کفاف، شناخت نیازهای واقعی، روحیه شکرگذاری، الگوگیری از سیره معصومین، نعمت‌نگری به مواد مصرفی، خردمندی، اعتدال و غیره) قرار داشتند.

Tahmasebzadeh Sheikhlar, Fattahi Markid and Imanzadeh (2022) ضمن پژوهشی با عنوان "شناسایی مولفه‌های تربیت اقتصادی در قرآن کریم و میزان انعکاس آن در اسناد بالادستی" به این نتیجه رسیدند که این سازه در زمینه تولید ۱۱۹ مولفه فرعی در ۹ مولفه اصلی (منابع انسانی، منابع مالی، مدیریت، کسب‌وکار مولد و کارآفرینی، اهمیت کار و تلاش اقتصادی، کسب‌وکار مضر و حرام و بی‌فایده، عوامل مادی بهره‌وری، عوامل معنوی بهره‌وری و رویکرد توحیدی در تولید)، در زمینه توزیع ۵۶ مولفه فرعی در ۲۴ مولفه اصلی (عدالت، توزیع عادلانه، رویکرد توحیدی در توزیع، قرض و قرض‌الحسنه و دین، احسان، انفاق، نذر، امانت، ارث، واجبات مالی بر عهده مردان، حج، دیه و قصاص، کفاره‌ها، غنائم جنگی، خمس، زکات، صدقه، عاریه، قربانی، معاملات، مفساد اقتصادی، اطعام و ناتوانان مالی) و در زمینه مصرف ۵۲ مولفه فرعی در ۶ مولفه اصلی (رفع نیازهای اولیه، رفع نیازهای ثانویه، شرایط مصرف، ممنوعیت‌های مصرف، انواع مصرف و پس‌انداز) داشت.

Ghobadi, Nazarii, Ghrawand and Sharokhii (2020) ضمن پژوهشی با عنوان "تبیین مولفه‌های تربیت اقتصادی در سیره علوی" به این نتیجه رسیدند که برای آن دوازده مولفه شامل توکل به خدا، رعایت انصاف، التزام در کسب روزی حلال، رعایت الگوی مصرف، خوش‌خلقی، امانت‌داری، اهتمام به کار و تلاش، اهتمام به سازندگی و آبادانی، حفظ منافع جامعه، برنامه‌ریزی، التزام در ارائه کار با کیفیت و التزام به قانون در سیره اقتصادی امام علی (ع) به‌عنوان الگوی اسلام ناب شناسایی شد.

Ghandehari, Mehrmohammadi, Talaei and Faraji Dizaji (2018) "تبیین اهداف تربیت اقتصادی دوره ابتدایی در ایران مبتنی بر سنتز پژوهی" به این نتیجه رسیدند که این سازه دارای چهار مولفه اصلی ویژگی‌های فردی (با ۷ مولفه فرعی ریسک‌پذیری و جرأت‌ورزی، اعتمادبه‌نفس، برنامه‌ریزی و برنامه‌محوری، پذیرش اشتباه و تحمل ناکامی و شکست، شناخت توانایی‌های خود هنگام انتخاب کسب‌وکار، مطالعه سرگذشت کارآفرینان موفق و درک مسئله و توانایی حل خلاق آن)، اخلاق اقتصادی (با ۶ مولفه فرعی صداقت و امانت‌داری، گذشت از خطای زبردستان، قناعت و پرهیز از طمع‌ورزی، انفاق و دوری از بخل، عدالت و انصاف و پرهیز از تقلب و کم‌فروشی)، مفاهیم اقتصادی (با ۱۶ مولفه فرعی معامله، سرمایه، دخل و خرج، سود و زیان، پس‌انداز، نقد و نسیه، بدهکار و طلبکار، صنعت و کشاورزی و خدمات، صرفه‌جویی، بیمه، مالکیت، صادرات و واردات، کار، مالیات، انرژی و تولید) و ویژگی‌های اجتماعی (با ۵ مولفه فرعی بهره‌گیری از تجارب دیگران، تعهد و مسئولیت اجتماعی، برخورداری از روحیه کار جمعی و تیمی، مدیریت اثربخش عوامل و نیروی کار و تعامل‌های مثبت انسانی) بود.

Mousazadeh and Sanati (2017) "تبیین مولفه‌های تربیت اقتصادی بر اساس آموزه‌های اسلامی" به این نتیجه رسیدند که برای آن ۴۸ مولفه در سه مفهوم کلی تولید (۱۹ مولفه در سه مقوله عوامل تولید، کسب‌وکارهای مولد و عوامل بهره‌وری تولید)، توزیع (۱۶ مولفه در سه مقوله هدف توزیع، ابزارهای مالی توزیع و آسیب‌شناسی توزیع ثروت) و مصرف (۱۳ مولفه در دو مقوله نیازها و انگیزه‌های ایجاد مصرف و ویژگی‌های مصرف) شناسایی شد.

در تربیت فرزندان، توجه به مسائل اقتصادی خانواده و آموزش راه‌های جلوگیری از اسراف و تبذیر به آنان اهمیت زیادی دارد. چون که پایه‌های همه اصول تربیتی از جمله رعایت میانه‌روی پرهیز از خواسته‌های غیرضروری و دوری از حرص و ولع مادی است که ریشه در تربیت خانوادگی دارد (Shadmehr and Hafezian, 2023). همچنین، افزایش جمعیت جهان و ایجاد مشکل‌های بسیار در راه تأمین نیازهای زندگی، رفاه فردی و اجتماعی از یک سو و پیشرفت صنعت و تمدن از سوی دیگر سبب پیچیدگی سرسام‌آور اقتصاد امروز شده است. دلیل اهمیت تربیت اقتصادی و علاقه به پژوهش بسیار درباره آن، این است که این مفهوم راه انتخاب بهتر و مناسب‌تر اقتصادی را به انسان نشان می‌دهد. افزون بر آن، عدم توجه به تربیت اقتصادی فرزندان و دانش‌آموزان موجب می‌شود که آنان تبدیل به افرادی شوند که فقط توقع رفع نیازهای خود را از خانواده و جامعه داشته باشند و بدون توجه به نیازمندی‌های دیگران همانند مصرف‌کنندگان حریص زبان‌های جبران‌ناپذیری بر پیکر کرده جامعه وارد نمایند. باید دقت داشت که رفتارهای مدیرانه در حوزه اقتصاد در سنین نوجوانی یک دفعه شکوفا نخواهد شد، بلکه به تدریج با آموزش‌های خانواده و مدرسه محقق می‌گردد. تربیت اقتصادی یکی از نیازهای روز برای همه افراد از جمله دانش‌آموزان می‌باشد. بنابراین، هدف این مطالعه شناسایی مولفه‌های مفهوم تربیت اقتصادی در دوره تحصیلی متوسطه اول بود.

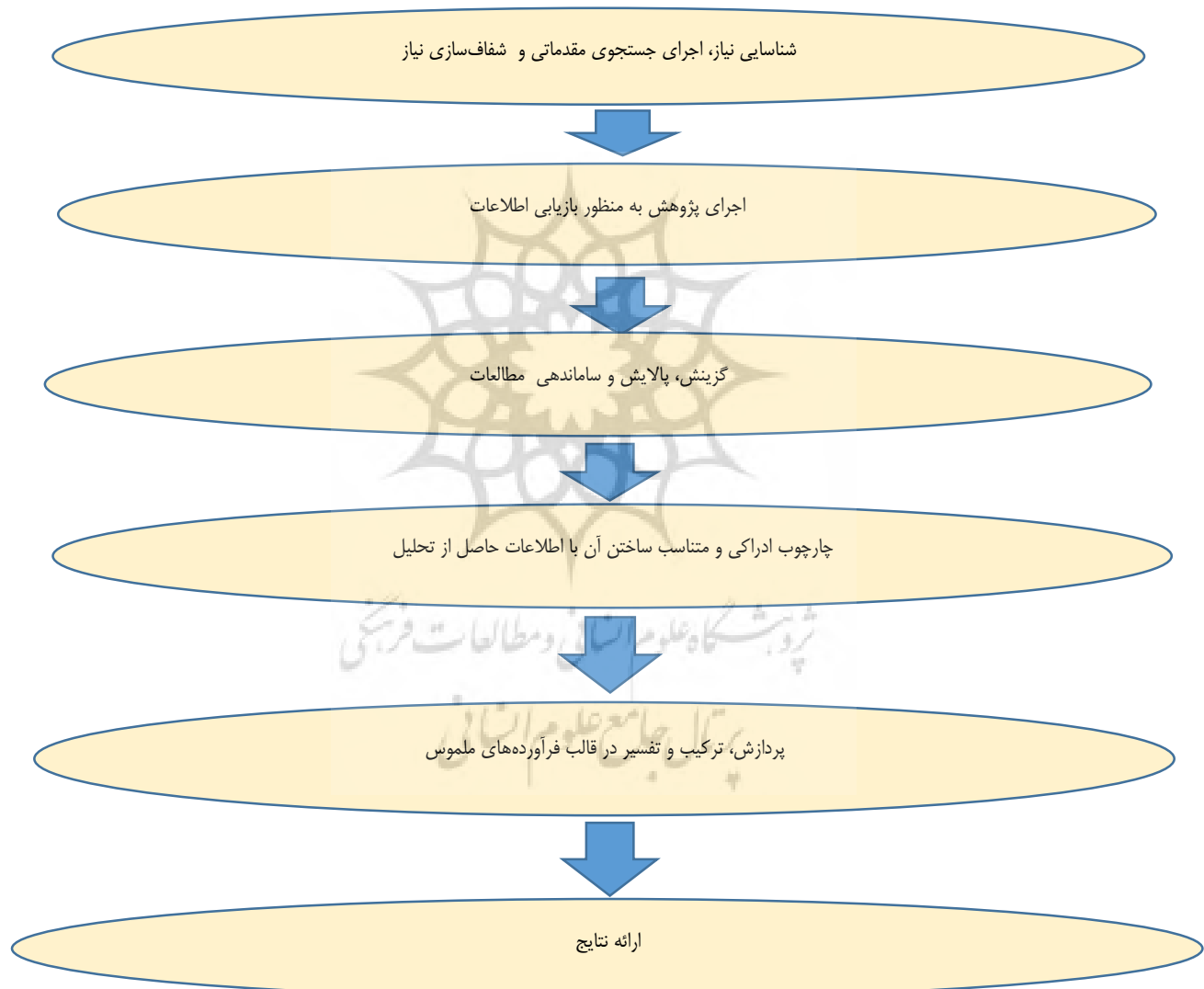
روش‌شناسی

پژوهش حاضر دارای رویکردی کیفی و از نظر هدف، پژوهشی کاربردی بود. جامعه آماری این مطالعه همه اسناد ۱۵ سال اخیر مرتبط با حیطه پژوهش حاضر شامل مقاله‌ها، پایان‌نامه‌های کارشناسی ارشد، رساله‌های دکتری و کتاب‌ها بودند. به عبارت دیگر، جامعه پژوهش حاضر همه اسناد نظری و پژوهشی درباره تربیت اقتصادی بود که به صورت‌های کیفی و کمی در ۱۵ سال گذشته چاپ شدند. جامعه این مطالعه شامل ۱۷۹ مقاله، ۲۲ پایان‌نامه کارشناسی ارشد، ۵ رساله دکتری و ۱۱ کتاب بود که ۲۳ مورد از آنها با روش نمونه‌گیری هدفمند به عنوان نمونه انتخاب شدند. ابتدا همه منابع جمع‌آوری شدند و سپس مورد مطالعه قرار گرفتند و منابع مرتبط که دارای ملاک‌های موردنظر پژوهشگران پژوهش حاضر بود به صورت هدفمند به عنوان نمونه انتخاب شدند. برای این منظور از دو روش غربالگری درشت (بررسی کلیت پژوهش‌ها با دو معیار کیفیت و مرتبط بودن) و غربالگری ریز (بررسی کل متن اسناد با توجه به دو معیار فوق) استفاده که بر اساس آنها فقط ۲۳ مورد به عنوان نمونه انتخاب شد. لازم به ذکر است که در این مطالعه هیچ کتابی به عنوان نمونه انتخاب نشد و هر ۲۳ مورد انتخاب‌شده شامل مقاله، پایان‌نامه کارشناسی ارشد و رساله دکتری بودند.

داده‌های این مطالعه با روش یادداشت‌برداری گردآوری شدند. برای این منظور همه ۲۳ سند (مقاله، پایان‌نامه کارشناسی ارشد و رساله دکتری) به صورت پاراگراف به پاراگراف و خط به خط مطالعه و مفاهیم کلیدی آن یادداشت شد. این فعالیت با کمک یک همکار پژوهشی صورت پذیرفت تا میزان خطای حاصل از گردآوری داده‌ها کمتر شود. مطالب و مفاهیم کلیدی یادداشت‌شده به تأیید اساتید رسانده شد و حتی چند سند علاوه بر بررسی توسط پژوهشگر و همکار پژوهشی توسط اساتید نیز بررسی و مطالب یادداشت‌شده با هم تطبیق داده شد. مطالب یادداشت‌شده دارای قابلیت اعتبارپذیری و اطمینان‌پذیری بودند و ضریب توافق بین پژوهشگر اصلی و همکار پژوهشی ۰/۸۶ به دست آمد.

داده‌های این مطالعه با روش کدگذاری طبق رویکرد سنتزپژوهی تحلیل شدند. سنتزپژوهی گاهی معادل فراتحلیل در پژوهش‌های کیفی به‌کرا می‌رود و هدف آن، این است که پژوهش‌های تجربی را به منظور خلق تعمیم‌ها ترکیب کند. سنتزپژوهی به نظریه‌های مربوطه توجه دارد و پژوهش‌های مورد توجه

را به صورت منتقدانه تحلیل می‌کند و سعی دارد با حل تعارض‌های موجود در ادبیات تحقیق، موضوع اصلی را برای تحقیق‌های آینده مشخص نماید. در این روش مطالعه‌ها و پژوهش‌های مختلف و شاید پراکنده‌ای که می‌توانند با نیازهای خاص میدان عمل مرتبط باشند، گردآوری و سپس با هم پیوند یابند و کل مجموعه دانش حاصله در قالبی متناسب با نیازهای کنونی مورد ارزیابی، سازماندهی مجدد و تفسیر قرار گیرند. در نتیجه، در این روش صرف قرار دادن دانش‌های قبلی مد نظر نیست، بلکه بر ترکیب یافته‌های گوناگون در چارچوب مشخصی که روابط جدید را در پی دارد، تاکید می‌شود. این شیوه کمک می‌کند تا پژوهشی به صورتی جامع و نظام‌یافته یک بازنگری دقیق و عمیق انجام دهد و یافته‌های پژوهشی را به نوعی تلفیق کند تا پدیده مورد بررسی، نتایجی بیش از مجموع اجزایش داشته باشد. به عبارت دیگر، در روش سنتز پژوهی، ابتدا هدف و پرسش پژوهشی مبنای تصمیم‌گیری قرار می‌گیرد و سپس به صورت هدفمند و در راستای گردآوری داده‌های پژوهشی از منابع مکتوب و الکترونیکی معتبر در زمینه تربیت اقتصادی استفاده گردید. یافته‌های حاصل از کدگذاری در چندین مرحله پالایش و استخراج شدند و پس از تحلیل و ترکیب نتایج، در یک چارچوب مفهومی جامعه و همه‌جانبه مورد استفاده قرار گرفتند. سنتز پژوهی دارای شش مرحله است که در شکل ۱ قابل مشاهده می‌باشد.

شکل ۱. مراحل سنتز پژوهی

یافته‌ها

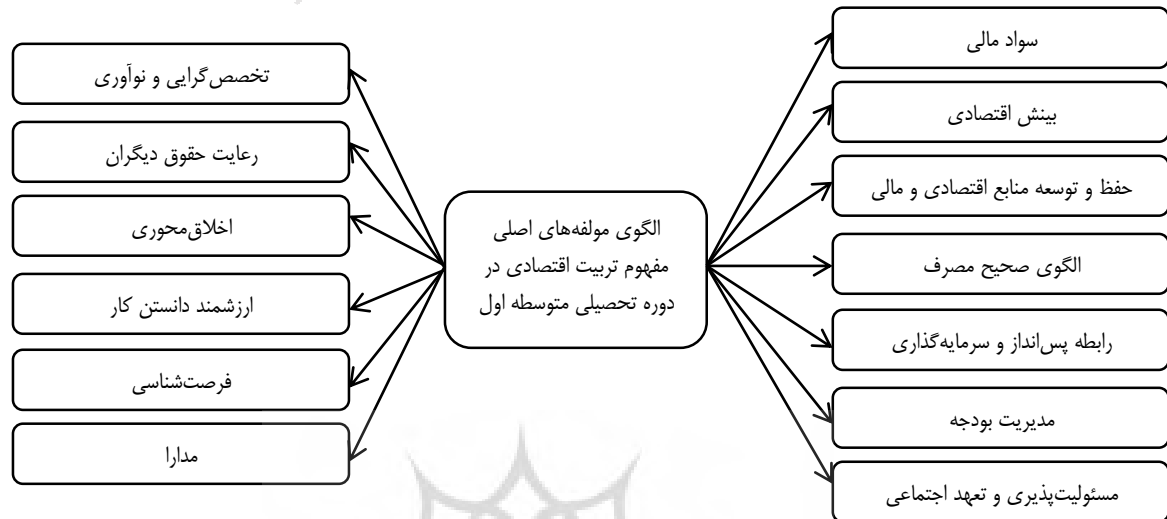
در این مطالعه از میان ۲۳ سند منتخب استفاده شد که فراوانی مطلق، درصد فراوانی مطلق و درصد فراوانی تجمعی آنها به تفکیک نوع سند در جدول ۱ قابل مشاهده است.

نوع سند	فراوانی مطلق	درصد فراوانی مطلق	درصد فراوانی تجمعی
مقاله	۱۲	۵۲/۱۷٪	۵۲/۱۷٪
پایان‌نامه کارشناسی ارشد	۷	۳۰/۴۳٪	۸۲/۶۰٪
رساله دکتری	۴	۱۷/۴۰٪	۱۰۰/۱۰۰٪
مجموع	۲۳	۱۰۰/۰۰٪	-----

همان‌طور که در جدول ۱ قابل مشاهده می‌باشد، از میان ۲۳ سند پژوهش حاضر ۱۲ مقاله، ۷ پایان‌نامه کارشناسی ارشد، ۴ رساله دکتری وجود داشت. کدگذاری طبق رویکرد سنتزپژوهی جهت شناسایی مولفه‌های مفهوم تربیت اقتصادی در دوره تحصیلی متوسطه اول در جدول ۲ قابل مشاهده می‌باشد.

مولفه اصلی	مولفه فرعی
۱. سواد مالی	۱. توانایی به‌کارگیری دانش
	۲. مهارت و ارزش‌ها در زمینه‌های مالی و مدیریت مالی مصرف‌خود
	۳. شناخت اهمیت استفاده از منابع مالی
۲. بینش اقتصادی	۴. درک علم اقتصاد و تاثیر آن در زندگی فردی و اجتماعی
۳. حفظ و توسعه منابع اقتصادی و مالی	۵. تشخیص آگاهی از منابع اقتصادی کشور و محل زیست خود
	۶. نقش منابع اقتصادی در رفاه عمومی
۴. الگوی صحیح مصرف	۷. نگاه معقول به ارضاء نیازهای اقتصادی خود
	۸. استفاده بهینه از نعمت‌ها یا به‌کارگیری آن در حد نیاز
۵. رابطه پس‌انداز و سرمایه‌گذاری	۹. اعتقاد به پس‌انداز پول تو جیبی
	۱۰. افتتاح حساب بانکی
	۱۱. تهیه برخی از اقلام موردنیاز خود از پول تو جیبی
۶. مدیریت بودجه	۱۲. اولویت‌بندی نیازها برای خرید
	۱۳. شرکت در مدیریت مالی و هزینه خانواده
	۱۴. مشورت در انجام خرید کالاها و موردنیاز
۷. مسئولیت‌پذیری و تعهد اجتماعی	۱۵. روحیه کمک به جامعه و پیشرفت آن و ایفای نقش‌های اجتماعی
۸. تخصص‌گرایی و نوآوری	۱۶. توجه به کسب تخصص و پذیرش مسئولیت
	۱۷. نوآوری در اندیشه‌های خلاق در حل موضوع‌های روزه
۹. رعایت حقوق دیگران	۱۸. شناخت عواقب تصرف در مال غیر
	۱۹. رعایت حد وسط و کفایت به حد متعارف در مصرف به منظور جلوگیری از فقر
۱۰. اخلاق‌محوری	۲۰. برقراری رابطه بین اقتصاد و اخلاق
	۲۱. توجه به حلال و حرام در جمع‌آوری مال
	۲۲. توجه به افراد نیازمند در کمک‌رسانی مالی
۱۱. ارزشمند دانستن کار	۲۳. اندیشیدن به انتخاب شغل برای آینده
	۲۴. اطلاع از حرفه‌های موردنیاز جامعه
	۲۵. علاقه‌مندی به اشتغال پاره وقت در ایام تعطیل مانند ایام تابستان
	۲۶. درک مفهوم کارآفرینی
	۲۷. گرایش به کار و تمرکز فکر و اجتناب از گناه
۱۲. فرصت‌شناسی	۲۸. پرهیز از کاهلی
	۲۹. ایجاد تعادل در فعالیت‌های زندگی و مدیریت زمان
۱۳. مدارا	۳۰. نرم‌خویی در فرآیند کسب درآمد در بخش‌های تولید، توزیع و مصرف

همان‌طور که در جدول ۲ قابل مشاهده می‌باشد، مفهوم تربیت اقتصادی در دوره تحصیلی متوسطه اول ۳۰ مولفه فرعی و ۱۳ مولفه اصلی داشت. مولفه‌های اصلی مفهوم تربیت اقتصادی در دوره تحصیلی متوسطه اول شامل سواد مالی (با ۳ مولفه فرعی)، بینش اقتصادی (با ۱ مولفه فرعی)، حفظ و توسعه منابع اقتصادی و مالی (با ۲ مولفه فرعی)، الگوی صحیح مصرف (با ۲ مولفه فرعی)، رابطه پس‌انداز و سرمایه‌گذاری (با ۳ مولفه فرعی)، مدیریت بودجه (با ۳ مولفه فرعی) و مسئولیت‌پذیری و تعهد اجتماعی (با ۱ مولفه فرعی) است.

فرعی)، مسئولیت‌پذیری و تعهد اجتماعی (با ۱ مولفه فرعی)، تخصص‌گرایی و نوآوری (با ۲ مولفه فرعی)، رعایت حقوق دیگران (با ۲ مولفه فرعی)، اخلاق محوری (با ۳ مولفه فرعی)، ارزشمند دانستن کار (با ۵ مولفه فرعی)، فرصت‌شناسی (با ۲ مولفه فرعی) و مدارا (با ۱ مولفه فرعی) بود. الگوی مولفه‌های اصلی مفهوم تربیت اقتصادی در دوره تحصیلی متوسطه اول در شکل ۲ قابل مشاهده می‌باشد.

شکل ۲. الگوی مولفه‌های اصلی مفهوم تربیت اقتصادی در دوره تحصیلی متوسطه اول

بحث و نتیجه‌گیری

هدف این مطالعه شناسایی مولفه‌های مفهوم تربیت اقتصادی در دوره تحصیلی متوسطه اول بود. نتایج یافته‌های آن نشان داد که مفهوم تربیت اقتصادی در دوره تحصیلی متوسطه اول ۳۰ مولفه فرعی و ۱۳ مولفه اصلی داشت. مولفه‌های اصلی مفهوم تربیت اقتصادی در دوره تحصیلی متوسطه اول شامل سواد مالی (با ۳ مولفه فرعی)، بینش اقتصادی (با ۱ مولفه فرعی)، حفظ و توسعه منابع اقتصادی و مالی (با ۲ مولفه فرعی)، الگوی صحیح مصرف (با ۲ مولفه فرعی)، رابطه پس‌انداز و سرمایه‌گذاری (با ۳ مولفه فرعی)، مدیریت بودجه (با ۳ مولفه فرعی)، مسئولیت‌پذیری و تعهد اجتماعی (با ۱ مولفه فرعی)، تخصص‌گرایی و نوآوری (با ۲ مولفه فرعی)، رعایت حقوق دیگران (با ۲ مولفه فرعی)، اخلاق محوری (با ۳ مولفه فرعی)، ارزشمند دانستن کار (با ۵ مولفه فرعی)، فرصت‌شناسی (با ۲ مولفه فرعی) و مدارا (با ۱ مولفه فرعی) بود. این نتایج با نتایج پژوهش‌های (2022) Ranjbar، (2023) Afrasiabi et al، (2017) Mousazadeh and Sanati، (2018) Ghandehari et al، (2020) Ghobadi et al، (2022) Tahmasebzadeh Sheikhlar et al تقریباً در یک زمینه قرار داشتند و همسو و همراستا بودند.

در تفسیر یافته‌های این مطالعه می‌توان گفت که اقتصاد از ابتدای خلقت با زندگی انسان همراه و بر نحوه زندگی فردی و اجتماعی او تاثیرگذار بوده است. انسان برای تأمین نیازها و احتیاج‌های مادی خود مانند پوشاک، غذا، مسکن و همانند آن اقدام به فعالیت‌های اقتصادی نموده و حوزه فعالیت اقتصادی خود را برای رسیدن به جامعه مطلوب گسترش داده است و از سوی دیگر برای تأمین این نیازها با محدودیت منابع مواجه می‌باشد. تربیت نه در حصار زمان محدود می‌شود و نه در قلمرو مکان می‌گنجد. تربیت اقتصادی یکی از مهم‌ترین ابزار جامعه‌پذیری اقتصادی است و توجه به ویژگی‌های رشد کودکان و نوجوانان در طراحی برنامه تربیت اقتصادی اهمیت فراوانی دارد. تربیت اقتصادی برای سلامت اقتصاد ملی در هر جامعه‌ای امری حیاتی است و به شهروندان اجازه می‌دهد که طرح‌هایی را برای آینده موفق تدوین کنند، درک بهتری از سیاست‌گذاری‌های اقتصادی دولت داشته باشند و مهارت‌های لازم برای رسیدن اهداف شخصی مانند پس‌انداز، آموزش عالی و سرمایه‌گذاری را کسب کنند. یکی از مهم‌ترین فرصت‌ها برای تربیت اقتصادی مربوط به کتاب‌های درسی

در سنین نوجوانی و مدارس متوسطه است که در دنیای امروزی داشتن سواد اقتصادی بر اساس تربیت اقتصادی برای دانش‌آموزان ضروری می‌باشد. زیرا بحران‌های اقتصادی در دوره‌های زمانی مختلف ایجاد می‌شوند و نسل‌های مختلف به یادگیری نحوه مواجهه با این بحران‌ها و خطرهای نیاز دارند. رسالت تربیت اقتصادی تربیت تصمیم‌گیرانی شایسته و توانمند در زندگی فردی و اجتماعی، شهروندانی مسئولیت‌پذیر، افرادی مولد، کارآفرین و بهره‌ور به‌عنوان نیروی کار، مشارکت‌کنندگانی موثر در اقتصاد، مصرف‌کنندگانی مطلع، سرمایه‌گذارانی آینده‌نگر و مشوقان فرهنگ اقتصادی است.

مفهوم تربیت اقتصادی و ضرورت آن در دوره تحصیلی متوسطه اول و آشنایی با مفاهیم پایه اقتصاد، پرورش مهارت‌های اقتصادی برای بهره‌گیری از طبیعت و ایجاد تعادل در زندگی و مصرف مشروع و ارزش‌گذاری برای کار و تلاش حلال در اداره زندگی و کسب استقلال، استفاده بهینه از نعمت‌ها و به‌کارگیری آن در حد نیاز در راستای ارزش‌های دینی و اخلاق می‌باشد. بنابراین، نظام آموزشی وظیفه‌ای بیش از سوادآموزی دارد و برای مقابله با قدرت‌های بیگانه و استعمارگر باید به آموزش‌های فنی و اقتصادی دانش‌آموزان در برنامه‌ریزی درسی توجه نماید. البته برنامه‌ریزی درباره آموزش باید با عنایت به شناخت منابع اساسی، محدودیت‌های موجود و زمینه‌های لازم جهت تولید و نقاط قوت، فرصت‌ها و تهدیدها صورت پذیرد. بنابراین، فعالیت‌های آموزشی در دوره متوسطه باید متناسب با سطوح دانش، نگرش و عملکرد تغییر یابد و همه اقدام‌های به عمل آمده سبب پیوند آشکارتر و ضروری‌تر آموزش و پرورش با جامعه، اقتصاد، علم و فناوری، فرهنگ و نیز با دنیای خارج از مرزها می‌گردد تا با جهت‌گیری صحیح‌تری به سوی استعداد‌های فردی حرکت کرده و سازگاری بیشتری با جامعه پیدا کند.

محدودیت‌های این مطالعه شامل محدودشدن پژوهش به ۲۳ مقاله، پایان‌نامه کارشناسی ارشد و رساله دکتری که به روش نمونه‌گیری هدفمند و پس از بررسی مقدماتی انتخاب شدند. همچنین، این مطالعه صرفاً یک مطالعه کیفی است و همه محدودیت‌های این روش مطالعه را دارا می‌باشد. بنابراین، انجام پژوهش‌های کمی درباره مفهوم تربیت اقتصادی در دوره تحصیلی متوسطه اول پیشنهاد می‌شود. بدون شک با انجام پژوهش‌های کمی در این زمینه و ساخت پرسشنامه‌ای برای سنجش آن بهتر و سریع‌تر می‌توان میزان تحقق تربیت اقتصادی را سنجید. همچنین، پیشنهاد می‌شود که پژوهشی درباره مولفه‌های مفهوم تربیت اقتصادی در دوره تحصیلی متوسطه دوم و یا حتی در دوره آموزش عالی انجام و نتایج آن با نتایج این مطالعه مقایسه گردد. نتایج این مطالعه حاکی از وجود سیزده مولفه اصلی سواد مالی، بیش از اقتصاد، حفظ و توسعه منابع اقتصادی و مالی، الگوی صحیح مصرف، رابطه پس‌انداز و سرمایه‌گذاری، مدیریت بودجه، مسئولیت‌پذیری و تعهد اجتماعی، تخصص‌گرایی و نوآوری، رعایت حقوق دیگران، اخلاق محوری، ارزشمند دانستن کار، فرصت‌شناسی و مدارا برای مفهوم تربیت اقتصادی در دوره تحصیلی متوسطه اول بود. با توجه به یافته‌های این مطالعه، برای تربیت اقتصادی دانش‌آموزان متوسطه اول می‌توان مولفه‌های اصلی و فرعی شناسایی شده را به آنها آموزش داد.

موازین اخلاقی:

در این مطالعه موازین اخلاقی مانند رعایت امانت‌داری در گزارش نتایج پژوهش‌های قبلی رعایت شد.

مشارکت نویسندگان:

در این مطالعه نویسندگان سهمی تقریباً برابر داشتند و همه فعالیت‌ها از جمله انتخاب سندهای منتخب و تحلیل‌ها را به‌صورت مشارکتی انجام دادند.

تعارض منافع:

هیچ تضاد منافی وجود نداشت.

تشکر و قدردانی

بدین‌وسیله از کسانی که در انجام این مطالعه به پژوهشگران پژوهش حاضر کمک کردند، تشکر می‌شود.

References

- Aslani E, Vala R, Nazem F. (2023). Provide a model of entrepreneurship-based curriculum in secondary school (Case study: Secondary schools in Alborz province). *Iranian Society of Sociology of Education*, 9(2): 1-12. (In Persian) doi: 10.22034/ijes.2021.541983.1184
- Bashirian S, Soleimanpour Omran M, Afrasiabi R. (2023). Identify indicators affecting economic education with entrepreneurship approach in the primary education of North Khorasan province. *Research in Curriculum Planning*, 19(74): 149-160. (In Persian) doi: [10.30486/jsre.2023.1949385.2071](https://doi.org/10.30486/jsre.2023.1949385.2071)
- De Beckker K, De Witte K, Van Campenhout G. (2021). The effect of financial education on students' consumer choices: Evidence from a randomized experiment. *Journal of Economic Behavior & Organization*, 188: 962-976. doi: [10.1016/j.jebo.2021.06.022](https://doi.org/10.1016/j.jebo.2021.06.022)
- Ghandehari A, Mehrmohammadi M, Talaei E, Faraji Dizaji S. (2018). The learning objectives of economic education curriculum for elementary levels: A research synthesis. *Journal of Curriculum Studies*, 13(48): 39-62. (In Persian)
- Ghobadi A, Nazarii D, Ghrawand M, Sharokhii SA. (2020). Explaining the doctrines of economic education in Aliree. *Journal of Educational Doctrines in Quran and Hadith*, 5(1): 61-79. (In Persian) doi: 10.22034/iued.2020.113324.1570
- Glewwe P, Maiga E, Zheng H. (2014). The contribution of education to economic growth: A review of the evidence, with special attention and an application to Sub-Saharan Africa. *World Development*, 59: 379-393. doi: [10.1016/j.worlddev.2014.01.021](https://doi.org/10.1016/j.worlddev.2014.01.021)
- Hamdan A, Sarea A, Khamis R, Anasweh M. (2020). A causality analysis of the link between higher education and economic development: empirical evidence. *Heliyon*, 6(6): e04046. doi: [10.1016/j.heliyon.2020.e04046](https://doi.org/10.1016/j.heliyon.2020.e04046)
- Hota SP. (2023). Education infrastructure, expenditure, enrollment & economic development in Odisha, India. *International Journal of Educational Development*, 103: 102903. doi: [10.1016/j.ijedudev.2023.102903](https://doi.org/10.1016/j.ijedudev.2023.102903)
- Kaiser T, Lusardi A, Menkhoff L, Urban C. (2022). Financial education affects financial knowledge and downstream behaviors. *Journal of Financial Economics*, 145(2): 255-272. doi: [10.1016/j.jfineco.2021.09.022](https://doi.org/10.1016/j.jfineco.2021.09.022)
- Leiser D, Benita R, Bourgeois-Gironde S. (2016). Differing conceptions of the causes of the economic crisis: Effects of culture, economic training, and personal impact. *Journal of Economic Psychology*, 53: 154-163. doi: [10.1016/j.joep.2016.02.002](https://doi.org/10.1016/j.joep.2016.02.002)
- Moradi S, Tahmasbzadeh Sheikhlar D, Adib Y, Asgharpour H. (2022). Designing a framework for provision of economic education in the social studies curriculum of Farhangian university. *Journal of Curriculum Research*, 11(2): 172-196. (In Persian) doi: [10.22099/jcr.2021.6461](https://doi.org/10.22099/jcr.2021.6461)
- Mousazadeh Z, Sanati F. (2017). Explaining the components of economic education based on Islamic teachings. *Biquarterly Journal of Islamic Education*, 12(24): 73-97. (In Persian)
- Oyesiku OO, Somuyiwa AO, Oduwole AO. (2020). Analysis of transport and logistics education regulations and economic development in Nigeria. *Transportation Research Procedia*, 48: 2462-2487. doi: [10.1016/j.trpro.2020.08.260](https://doi.org/10.1016/j.trpro.2020.08.260)
- Ranjbar A. (2022). Indicators of Muslim human economic education from the viewpoint of verses and traditions. *Journal of research in accounting and economic sciences*, 5(5): 55-66. (In Persian)
- Scontini A. (2022). Digital vs. in-person financial education: What works best for generation Z? *Journal of Economic Behavior & Organization*, 194: 300-318. doi: [10.1016/j.jebo.2021.12.001](https://doi.org/10.1016/j.jebo.2021.12.001)
- Seyedi B, Ahmadi P. (2020). The components of economic education curriculum in general education. *Journal of Curriculum Studies*, 14(55): 5-44. (In Persian)
- Shadmehr O, Hafezian M. (2023). The effect of mothers' financial literacy on their children's lifestyle and academic achievement (Case study of female high school students). *Iranian Society of Sociology of Education*, 9(1): 243-254. (In Persian) doi: 10.22034/ijes.2021.541983.1184
- Shafi'ee Bahnemiry SF, Mahrouzade T, Sattari A. (2020). The impact of the philosophy for children curriculum on increasing the students' cognitive skills, concerning the components of the economic education of the Iranian education transformation document. *Quarterly Journal of Educational Innovations*, 18(4): 53-72. (In Persian) doi: [10.22034/jei.2020.103562](https://doi.org/10.22034/jei.2020.103562)
- Tahmasbzadeh Sheikhlar D, Fattahi Markid M, Imanzadeh A. (2022). Identifying the components of economic education in the Holy Quran and the extent of its reflection in superior documents. *Journal of Applied Issues in Islamic Education*, 7(1): 91-122. (In Persian) doi: [10.52547/qaiie.7.1.91](https://doi.org/10.52547/qaiie.7.1.91)
- Vakil Alroaia Y. (2022). The study of influential environmental factors on the economics of education. *Iranian Journal of Educational Society*, 7(2): 277-288. (In Persian) doi: [10.22034/ijes.2021.133820.0](https://doi.org/10.22034/ijes.2021.133820.0)
- Varvarigos D. (2020). Cultural transmission, education-promoting attitudes, and economic development. *Review of Economic Dynamics*, 37: 173-194. doi: [10.1016/j.red.2019.11.005](https://doi.org/10.1016/j.red.2019.11.005)